כיתה ח' | תנ"ך | חטיבת ביניים | כיתת תל"ם | שיעור 1 מתוך 2 | 45 דק' | מלכים א ה

שלמה מכין את בניין הבית: חכמה, ברית ועבודה (מלכים א ה)

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יספרו בשני משפטים איך נראתה מלכות שלמה: שלום (ה, ה) וחכמה (ה, ט).
- התלמידים יסבירו את ההסכם בין שלמה לחירם מלך צור: מה כל אחד נותן (ה, כ-כו).
- התלמידים יציינו שני דברים שהכינו לבניין הבית, עצים ואבנים, ומי עשה את העבודה (ה, כז-לב).

🧩 התאמות לכיתת תל"ם

- השיעור בנוי מחלקים קצרים של כ-10 דקות. בכל חלק פעילות אחרת: הקשבה, עבודה בזוגות, תנועה ומשחק.
- קוראים יחד רק פסוקים נבחרים. המורה קורא/ת בקול, והתלמידים מחפשים ומסמנים מילה אחת.
- שאלות קצרות. תשובה במילה אחת או במשפט אחד. מותר לענות בעל פה.
- דף העבודה בנוי ממשחקים קצרים באות גדולה. לא חייבים לסיים הכול: אפשר לבחור 3-4 משימות, ואת השאר לעשות בשיעור הבא.
- אותן "מילות היום" מופיעות על הלוח, בפסוקים, בתפזורת ובחידות, כדי שהתלמידים יפגשו אותן כמה פעמים.

📚 בהתאם לתוכנית הלימודים

לפי תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי (תשע"ט), בכיתה ח' לומדים את ספר מלכים א, ובו ביסוס מלכות שלמה (פרקים א-ג, ה) ותפילת שלמה (פרק ח). היחידה בנויה לכיתת תל"ם בכיתה ח': שני שיעורים קצרים, אחד לכל פרק. נבנתה לבקשת מורה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

באתר יש גם יחידה מורחבת על שלמה לכיתה ח' רגילה: יחידה 37, שיעור 2: מה שלמה עשה, ויחידה 7: מלכים א, א-ג.

❓ השאלה הגדולה של השיעור

מה צריך כדי לבנות בית גדול?

🔤 מילות היום (לכתוב על הלוח)

חִירָם · אֲרָזִים · בְּרוֹשִׁים · לְבָנוֹן · בְּרִית · מַס · אֲבָנִים

⏱️ מהלך השיעור בקצרה

- **פתיחה · 5 דק':** מה צריך כדי לבנות בית?
- **חלק 1 · 10 דק':** מלך של שלום וחכמה (ה, ה; ה, ט; ה, יד)
- **חלק 2 · 10 דק':** הברית עם חירם (ה, טו-כו)
- **חלק 3 · 10 דק':** תנועה: שרשרת הקורות והעבודה (ה, כג; ה, כז-לב)
- **חלק 4 · 7 דק':** דף עבודה בזוגות
- **סיכום · 3 דק':** כרטיס יציאה

⏱️ פתיחה (5 דק'): מה צריך כדי לבנות בית?

מראים על הלוח את שלושת הציורים (עץ, אבנים, כתר). שואלים: "מה צריך כדי לבנות בית גדול?" כל תלמיד/ה אומר/ת מילה אחת, והמורה כותב/ת על הלוח.

מחברים: שלמה המלך רוצה לבנות בית לה' בירושלים. היום נגלה מה הוא הכין, ומי עזר לו.

⏱️ חלק 1 (10 דק'): מלך של שלום וחכמה (ה, ה; ה, ט; ה, יד)

> וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ מִדָּן וְעַד־בְּאֵר שָׁבַע כֹּל יְמֵי שְׁלֹמֹה (מלכים א ה, ה)
>
> וַיִּתֵּן אֱלֹהִים חָכְמָה לִשְׁלֹמֹה (מלכים א ה, ט)
>
> וַיָּבֹאוּ מִכָּל־הָעַמִּים לִשְׁמֹעַ אֶת חָכְמַת שְׁלֹמֹה (מלכים א ה, יד)

המורה קורא/ת את הפסוקים בקול. כל זוג מקבל שני כרטיסים: "שלום" ו"חכמה". כשהזוג שומע מילה שמתאימה לכרטיס, מרימים אותו.

שאלה לכיתה: מה זה "אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ"? (כל אחד יושב בשקט בכרם ובגינה שלו, בלי פחד ממלחמה.)

כותבים על הלוח: "בימי שלמה: שלום + חכמה".

⏱️ חלק 2 (10 דק'): הברית עם חירם (ה, טו-כו)

וְעַתָּה צַוֵּה וְיִכְרְתוּ־לִי אֲרָזִים מִן־הַלְּבָנוֹן (מלכים א ה, כ)

אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת־כָּל־חֶפְצְךָ בַּעֲצֵי אֲרָזִים וּבַעֲצֵי בְרוֹשִׁים (מלכים א ה, כב)

וּשְׁלֹמֹה נָתַן לְחִירָם עֶשְׂרִים אֶלֶף כֹּר חִטִּים מַכֹּלֶת לְבֵיתוֹ וְעֶשְׂרִים כֹּר שֶׁמֶן כָּתִית (מלכים א ה, כה)

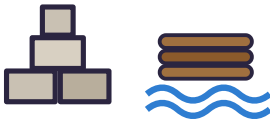
וַיְהִי שָׁלֹם בֵּין חִירָם וּבֵין שְׁלֹמֹה וַיִּכְרְתוּ בְרִית שְׁנֵיהֶם (מלכים א ה, כו)

משחק תפקידים בזוגות: אחד/ת שלמה ואחד/ת חירם. כל אחד מקבל כרטיס "מה אני צריך / מה אני נותן" ואומר משפט אחד לחבר/ה.

- שלמה צריך: עצים, ואנשים שיודעים לכרות עצים (ה, כ).
- חירם נותן: עצי ארזים ועצי ברושים (ה, כב; ה, כד).
- שלמה נותן: חטים ושמן, שנה אחרי שנה (ה, כה).

מסכמים יחד בטבלה על הלוח. "וַיִּכְרְתוּ בְּרִית שְׁנֵיהֶם" (ה, כו): ברית היא הסכם של שלום וחברות.

⏱️ חלק 3 (10 דק'): תנועה: שרשרת הקורות והעבודה (ה, כג; ה, כז-לב)

עֲבָדַי יֹרְדוּ מִן־הַלְּבָנוֹן יָמָּה וַאֲנִי אֲשִׂימֵם דֹּבְרוֹת בַּיָּם (מלכים א ה, כג)

וַיִּשְׁלָחֵם לְבָנוֹנָה עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים בַּחֹדֶשׁ חֲלִיפוֹת חֹדֶשׁ יִהְיוּ בַלְּבָנוֹן שְׁנַיִם חֳדָשִׁים בְּבֵיתוֹ (מלכים א ה, כח)

וַיִּצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּסִּעוּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת לְיַסֵּד הַבָּיִת (מלכים א ה, לא)

כל הכיתה עומדת בשורה. גליל נייר הוא "קורה". מעבירים אותו מיד ליד, והמורה מספר/ת בשלבים: מורידים מהלבנון לים → קושרים את העצים יחד ושטים בים → מפרקים אותם במקום שנקבע → נושאים לבניין.

המס בתורות: מחלקים את הכיתה לשלוש קבוצות. בכל "חודש" קבוצה אחת עומדת ("בלבנון") והשתיים האחרות יושבות ("בבית"). שלושה סבבים. שואלים: כמה חודשים כל קבוצה בבית? (שניים, ה, כח). למה זה הוגן?

בסוף: כולם "סוחבים" אבן כבדה בתנועה ויושבים. "אֲבָנִים יְקָרוֹת" (ה, לא): רש"י מסביר "כבדות".

⏱️ חלק 4 (7 דק'): דף עבודה בזוגות

עובדים בזוגות על דף העבודה. זוג שמתקשה מתחיל בתפזורת ובהתאמה; זוג חזק מתחיל בחידות ובמילה הסודית. כדאי לשים טיימר על הלוח.

לא חייבים לסיים את כל הדף. את מה שנשאר אפשר לעשות בשיעור הבא.

⏱️ סיכום (3 דק'): כרטיס יציאה

כל תלמיד/ה כותב/ת או אומר/ת: "דבר אחד ששלמה הכין לבניין הבית". לפני היציאה: שני משפטים של נכון / לא נכון, אגודל למעלה או למטה.

📖 מה אומרים המפרשים

מצודת דוד על ה, ה:

> "כל אחד ישב תחת גפנו, ולא נדד ממנו בסיבת שונא"

רש"י על ה, כג (דוברות):

> "קוֹשְׁרִין הָעֵצִים זֶה עִם זֶה, וּמְצִיפִין אוֹתָן עַל פְּנֵי הַמַּיִם"

מצודת דוד על ה, כז:

> "המס היה, שנתנו אנשים ללכת הלבנון, לכרות העצים עם עבדי חירם"

רש"י על ה, לא:

> "אֲבָנִים יְקָרוֹת. כְּבֵדוֹת."

רד"ק (ה, כז) מוסיף שלפי הכתובים החוצבים והסבלים היו מן הגרים, ושכריתת העצים בלבנון לא הייתה עבודה קשה כמו חציבת האבנים בהר. לכיתה מספיק לומר: העבודה חולקה בתורות, וכל אחד חזר לביתו.

💡 הערות למורה

את "מילות היום" כדאי לכתוב על הלוח בתחילת השיעור: חירם, ארזים, ברושים, לבנון, ברית, מס, אבנים. אותן מילים מופיעות בתפזורת. ערכים לשיחה קצרה: חברות בין עמים (שלמה וחירם), ועבודה הוגנת בתורות.

📝 בדף העבודה

דף עבודה באות גדולה, בנוי ממשחקים קצרים: תפזורת, התאמה, השלמת מילים מהפסוק עם מחסן מילים, נכון או לא נכון, חידות עם מילה סודית, ושלוש שאלות הבנה עם מראה מקום. מחוון למורה בעמוד נפרד, כולל פתרון התפזורת.

מקורות

- מלכים א פרק ה, ספריא (מקרא על פי המסורה)
- מצודת דוד על ה, ה, ספריא
- רש"י על ה, כג, ספריא
- מצודת דוד על ה, כז, ספריא
- רש"י על ה, לא, ספריא
- רד"ק על ה, כז, ספריא
- תכנית הלימודים בתנ"ך ממלכתי, מגן הילדים עד כיתה י"ב, תשע"ט, משרד החינוך (PDF)

נוצר בבינה מלאכותית. נוסח הפסוקים מספריא (מקרא על פי המסורה) בלי טעמי המקרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. הציורים הם איורים פשוטים בציור ממוחשב.

מחוון: שלמה מכין את בניין הבית: חכמה, ברית ועבודה

1. **התאמה:**
   1 = ג (מלך צור, ה, טו); 2 = ה (עצים מהלבנון, ה, כב); 3 = ו (מה ששלמה נתן לחירם, ה, כה); 4 = א (אנשים שיצאו לעבוד בשביל המלך, ה, כז); 5 = ד (הממונה על המס, ה, כח); 6 = ב (אבנים חתוכות ומסותתות, ה, לא).

2. **נכון או לא נכון:**
   1. נכון (ה, ד-ה); 2. לא נכון (ה, טו: חירם מלך צור); 3. נכון (ה, כה); 4. לא נכון (ה, כח: חודש בלבנון וחודשיים בבית); 5. נכון (ה, כא).

3. **פתרון התפזורת** (המילים צבועות):

ד	ת	**ם**	**ו**	**ל**	**ש**	ק	ב	**ח**	י
ט	א	נ	ש	ל	**ב**	ר	צ	**י**	א
ש	ב	**ם**	**י**	**ז**	**ר**	**א**	ל	**ר**	**צ**
ע	צ	ג	ר	ו	**ו**	ש	**ל**	**ם**	**ו**
כ	ד	**א**	ב	א	**ש**	פ	**ב**	ב	**ר**
צ	ת	**ב**	פ	ל	**י**	ל	**נ**	ח	ה
ג	פ	**נ**	ז	ש	**ם**	ח	**ו**	ג	ל
ז	ז	**י**	א	נ	ש	ד	**ן**	ט	ח
י	כ	**ם**	נ	ד	א	**ת**	**י**	**ר**	**ב**
ת	ב	ח	ט	פ	**ה**	**מ**	**כ**	**ח**	ה

חירם: שורה 1, משבצת 2 מימין, בטור, מלמעלה למטה · ארזים: שורה 3, משבצת 4 מימין, בשורה, מימין לשמאל · ברושים: שורה 2, משבצת 5 מימין, בטור, מלמעלה למטה · לבנון: שורה 4, משבצת 3 מימין, בטור, מלמעלה למטה · אבנים: שורה 5, משבצת 8 מימין, בטור, מלמעלה למטה · חכמה: שורה 10, משבצת 2 מימין, בשורה, מימין לשמאל · שלום: שורה 1, משבצת 5 מימין, בשורה, מימין לשמאל · ברית: שורה 9, משבצת 1 מימין, בשורה, מימין לשמאל · צור: שורה 3, משבצת 1 מימין, בטור, מלמעלה למטה · גזית: שורה 7, משבצת 10 מימין, בטור, מלמעלה למטה

4. **השלמת מילים:**
   1. גַּפְנוֹ (ה, ה); 2. חָכְמָה (ה, ט); 3. אֲרָזִים (ה, כ); 4. בְּרִית (ה, כו); 5. אֲבָנִים (ה, לא). המילה המיותרת: זָהָב.

5. **חידות:**
   1. ברושים (ה, כב); 2. חירם (ה, טו); 3. גזית (ה, לא); 4. שלום (ה, ד); 5. חכמה (ה, ט; ה, יד). המילה הסודית: בית.
6. **שאלות הבנה:**
   1. שלמה מבקש שעבדי חירם יכרתו לו ארזים מן הלבנון. עבדי שלמה יעבדו איתם, ושלמה ישלם את השכר, כי אצל ישראל אין מי שיודע לכרות עצים כמו הצידונים.
   2. עשרים אלף כור חטים, מאכל לבית חירם, ועשרים כור שמן כתית, "שָׁנָה בְּשָׁנָה" (כל שנה).
   3. חודש אחד בלבנון וחודשיים בבית ("חֲלִיפוֹת"). דעה אישית, למשל: כך יש זמן לנוח ולהיות עם המשפחה, והעבודה מתחלקת בצורה הוגנת.
7. כרטיס יציאה: עצי ארזים, עצי ברושים, אבנים גדולות ואבני גזית, או אנשים לעבודה (המס).

נוסח הפסוקים מספריא (מקרא על פי המסורה), בלי טעמי המקרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. במילים של התפזורת הכתיב הוא כמו בפסוק. אפשר לענות בעל פה במקום בכתיבה; המחוון נועד למשוב ולתמיכה. נוצר בבינה מלאכותית.